

Štirnica - raziskovanje najglobljega brezna Kočevskega roga

Darko Hribar

Raziskovanje brezna Štirnica se je začelo leta 2000, ko smo imeli poleti jamarski tabor na Planini pod Mirno goro. Tamkajšnji revirni gozdar Matjaž Longar iz Žužemberka nam je poleg ostalih jam pokazal tudi Štirnico. Potem ko nam je povedal, da pozimi iz nje piha in se vali sopara, nam je bilo jasno, da se nekje v globini skrivajo večji podzemski prostori.

16. julij 2000 – Dosežemo globino 70 metrov

Udeleženci: Frenk Jenkole, Miro Robek, Darko Hribar

Prvi vstop v Štirnico se je torej zgodil na jamarskem taboru na Planini. Po prvem pogledu vhodnega dela jame z reflektorjem smo skozi majhen vhod presodili, da imamo opraviti z bolj horizontalno jamo. Videti je bilo, da se po nekaj metrih jama obrne v vodoraven meandrasti del, zato smo se odločili, da vrtnalnik vzame ekipa, ki je odšla v bolj zahtevno brezno, ne daleč od nas. V Štirnico smo tako zlezli kot prvo pristopniki. S sabo smo imeli le opremljevalni ročni komplet in nekaj metrov vrvi, saj nismo pričakovali vertikal. Postopoma smo se spustili kakih 15 metrov, kjer nas je zaustavila manjša in težko preplezljiva stopnja. Nabili smo prvi svedrovec na roke in se spustili v globino do prekrasnega meandra z imenom Počivališče, ki me je spominjal na visokogorska brezna. Do dva metra širok meander nas je po desetih metrih pripeljal do brezna velikih razsežnosti. Tu smo šele doumeli, da imamo opraviti z globokim in zahtevnim breznom. Ker nam je primanjkovalo prave opreme, se je Frenk odpravil ponjo, midva pa sva pričela nabijati svedrovce. Z novimi metri vrvi smo se tako spustili na dno 48 metrske vertikale, sicer tipičnega korozijskega brezna. Poimenovali smo ga Možato brezno zaradi velikega votlega oboka ob steni brezna, kjer skozenj pada v globino pršča voda. Prišli smo do ogromnega Meandra, kjer so bile opazne sledi vodnega toka. Voda je tekla po dnu Meandra in izginjala med podornim kamenjem v globino, od kjer je vel značilen jamski prepil. Slutili smo, da se za ožino skriva ogromen podzemski prostor. Po poskusu prodora skozi ozek in zablaten meander sem hitro spoznal, da je preozko. Splezal sem še po Meandru navzgor do police z manjšo dvoranico, kjer smo zaključili z raziskovanjem. V tabor smo se vrnili s spodbudno novico, da smo našli brezno s perspektivnim nadaljevanjem na globini 70 metrov.

23. julij 2000 – Ostajamo na globini 70 metrov

Udeleženci: Frenk Jenkole, Marko Pavlin, Mateja Luzar, Darko Hribar

V jamo smo se odpravili z namenom, da razširimo nadaljevanje na dnu Meandra na globini 70 metrov. S sabo smo vzeli bencinski vrtalnik, ki pa je v globini zatajil. Ponovno sem splezal po Meandru navzgor do police z manjšo dvoranico. Opazil sem, da se Meander dviga v višino kot kamin. Marko mi je z reflektorjem osvetlil meandrasti kamin, tako da sem na višini kakih 10 metrov opazil dokaj veliko okno, do katerega pa se nisem povzpel. Odpravili smo se proti površju. Med premagovanjem 48 metrov globoke vertikale mi je Marko, ki je plezal nad mano, osvetlil drugo stran Možatega brezna. Že na prvi akciji se mi je dozdevalo, da vzporedno poteka še eno brezno, vendar zaradi slabe osvetljenosti takrat to ni bilo razvidno. Sedaj je bilo jasno, da je na drugi strani še nekakšna dvorana, a pogled na blatne stene ni dajal velikega upanja po nadaljevanju.

Darko v Štirnici.

Foto: Mihael Rukše

27. julij 2000 – Zmanjka vrvi, po prečanju Meandra ostajamo na globini 70 metrov

Udeleženca: Silvo Kristan, Darko Hribar

V jamo sva odšla z namenom, da preplezava kamin nad meandrom do okna, kjer bi lahko bilo nadaljevanje. S tehničnim plezanjem sva po blatnem kaminu hitro prišla skozi okno v podorno dvorano. Nad nama se je odpiral kamin. Domnevala sva, da je povezan z Možatim breznom, iz katerega sva priplezala. Pregledal sem dno dvorane, ki ga je prekrivalo blatno podorno kamenje in veliki bloki. Nasmehnila se mi je sreča, saj sem ob steni opazil nadaljevanje. Spustil sem se skozi in nekaj metrov nižje spet pristal na podornih skalah. Tu se je odprla večja dvorana, ki se je razcepila v tri brezna. Po vrvi sem se spustil poševno po podoru do roba. Opazil sem, da se na desni steni odpira brezno, v katerega bi se lahko stekal neprehodni meander iz Možatega brezna. Poiskal sem »jamski globinomer« in izmeril

globino. Obstal sem kot vkopan, saj nisem mogel verjeti, da bo kamen padel tako globoko. Ocenil sem, da je brezno globoko vsaj 60 metrov. Navdušena nad uspehom sva zapustila jamo, saj sva našla novo, lažjo pot v globine, brez napornega širjenja meandra.

19. avgust 2000 - Zmanjka nam vrvi, dosežemo globino 130 metrov

Udeleženci: Frenk Jenkole, Mihael Rukše, Tanja Rukše, Igor Nose, Silvo Kristan, Marko Pavlin, Mateja Luzar, Darko Hribar

Da bi raziskali perspektivna nadaljevanja, smo organizirali tabor. Z Mihaelom sva odšla v brezno, ki sva ga odkrila s Silvom na zadnji akciji, ostali pa so začeli meriti jamo. S sabo sva vzela nekaj manj kot sto metrov dolgo vrvi. V brezno se je z opremljevalno tehniko spustil Miha, jaz pa sem nemiren čakal na poziv »prosto«. Naenkrat sem zaslišal navdušene Mihove klice: »Ogromno brezno, z velikimi bloki zagozdenimi nad glavo. Brezno je brez dna!» Ko sem zaslišal »prosto«, sem se nemudoma prevesil v brezno. Končno se je pokazalo dno in drug za drugim sva sestopila z vrvi. Ugotovila sva, da še nisva stopila na dno, ampak le na veliko polico, kjer se v plitvem jezercu nabira kristalno čista voda, kot nalašč za menjavo karbida. Brezno se je nadaljevalo mimo police v temačno globino. Ugotovila sva, da nama je za napredovanje zmanjkalo vrvi, saj je jamarski globinomer pokazal, da je do dna vsaj še 25 metrov. Previdno sva se vrnila z dosežene globine 130 metrov, ostala ekipa pa je ta čas že izmerila jamo do globine 70 metrov.

20. avgust 2000 Tabor – Dosežemo globino 160 metrov

Udeleženci: Frenk Jenkole, Mihael Rukše, Tanja Rukše, Darko Hribar

Prebudili smo se malo utrujeni, ne zaradi jame, ampak zaradi manjšega nočnega proslavljanja pred šotori, ker jama "leti" še naprej; nekateri skeptiki pa so odšli domov. V jamo smo se odpravili z novimi vrvmi in merilnim kompletom. Odšel sem zadnji v jamo, da bi prečil Možato brezno. S sabo sem vzel le ročni opremljevalni komplet. Po mučnem odletavanju nazaj v vertikalno ter zabijanju svedrovcev, mi je le uspelo prečiti brezno v dolžini

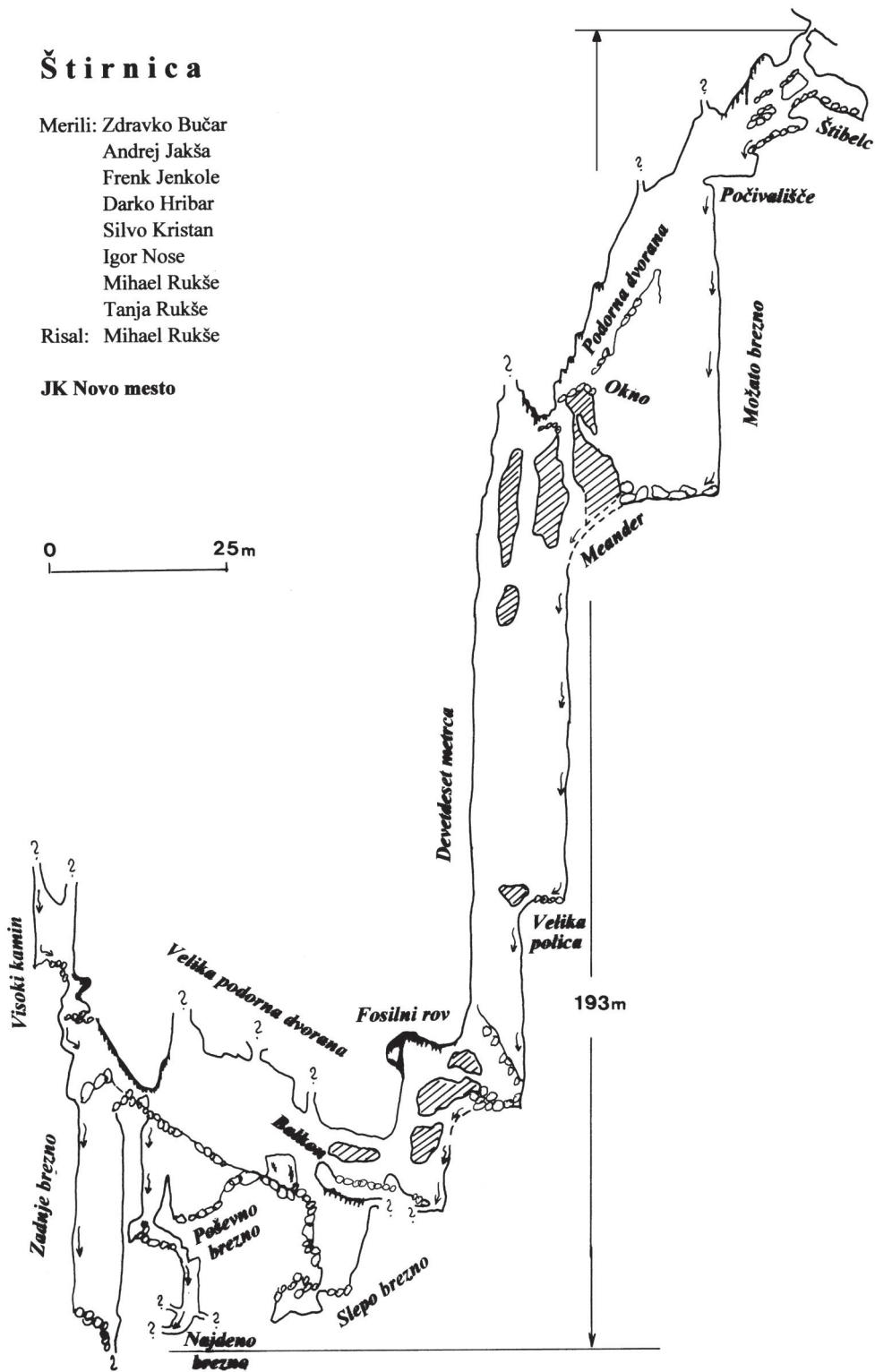
Darko v ožini. Foto: Mihael Rukše

Štirnica

Merili: Zdravko Bučar
Andrej Jakša
Frenk Jenkole
Darko Hribar
Silvo Kristan
Igor Nose
Mihael Rukše
Tanja Rukše
Risal: Mihael Rukše

JK Novo mesto

0 25m

kakih 15 metrov. Kot sem pričakoval, sem prišel v Podorno dvorano, ki sva jo raziskala s Silvom. Tako sem skrajšal in olajšal pot do nadaljevanja. Pohitel sem za raziskovalno ekipo in pod mogočno vertikalno Devetdeset metrov na dnu uzrl tri majhne lučke. Ekipa se je že vračala z raziskovanja in opravljala meritve novih delov. S sabo so prinesli veselo novico, da so zopet podcenili globino brezna in vzeli premalo vrvi. Pri spustu v brezno, kjer sva se ustavila z Mihaelom, so prišli do dna, meter pa je pokazal še nadaljnjih 30 metrov. Tu voda izginja v meandrasti razpoki, nadaljevanje pa pelje skozi ozek in blaten rov v nove dele. Po nekaj metrih se razpre v zelo lep in velik vodoraven fosilni rov, dolg kakih 15 metrov. Na koncu rova, ki prehaja v brezno, je 6 metrov visok kapniški steber. Prav na globini 160 metrov, je zopet zmanjkalo vrvi.

27. avgust 2000 – Spet nam zmanjka vrvi, dosežemo globino 186 metrov

Udeleženci: Frenk Jenkole, Mihael Rukše, Darko Hribar

V jamo smo se odpravili z novimi vrvmi in nadaljevali na globini, kjer je zmanjkalo vrvi. Mihael se je spustil naprej in že po kratki stopnji 10-tih metrov stopil na tla. Medtem, ko sva se s Frenkom pripravljala za spust, je Mihael že pregledal okolico. Še preden sem stopil z vrvi, sem ga vprašal: »Ali kam gre?« Odgovoril je le: »Nič se ne vidi naprej!« Razočaran sem začel preklinjati, zakaj imamo ravno mi tako smolo, da se nam pred nosom zapirajo nadaljevanja. Ko sem se spustil do dna, me je presenetila temina novega brezna, ki se je odpiralo pred mano: "Res se nič ne vidi!" Vrnili smo se po vrv, najprej smo pregledali desni rov, ki se je kot širok meander blago spuščal 10 metrov do manjšega jezercja. Iz njega je odtekala voda v ozek kanal, ki se je nižje razširil. Ocenili smo, da gre tudi tu jama naprej, in se vrnili do bolj obetavnega brezna, pravzaprav Velike podorne dvorane, v katero smo se spustili 5 metrov nižje. Pregledali smo dno in se navdušeno pogovarjali, v katero od treh brezen, ki se ponujajo naj se spustimo. Zopet nam je zmanjkovalo vrvi, zato smo se odločili za najbližjega. Spustili smo se do dna 15 metrov globokega Slepega brezna, kjer nas je pričakala neprehodna, vendar obetavna ožina. Vrnili smo se v Veliko podorno dvorano ter se povzpeli po robu stene nad Poševno brezno. Ko smo priplezali po brežini 15 metrov višje, se je pred nami odprla lepa dvorana, vsa razpokana z gladkimi stenami, za vsem tem pa globoko brezno. Z našim globinomerom smo ocenili globino na 20 do 25 metrov. Nad breznom se je dvigal visok kamin, ki smo ga poimenovali Visoki kamin, perspektiven in tehnično preplezljiv. Torej dovolj dela za novo akcijo.

3. september 2000 – Dosežemo rekordno globino 193 metrov

Udeleženci: Frenk Jenkole, Marko Pavlin, Mateja Luzar, Miro Robek, Zdravko Bučar, Tadej Krevs, Andrej Jakša, Darko Hribar

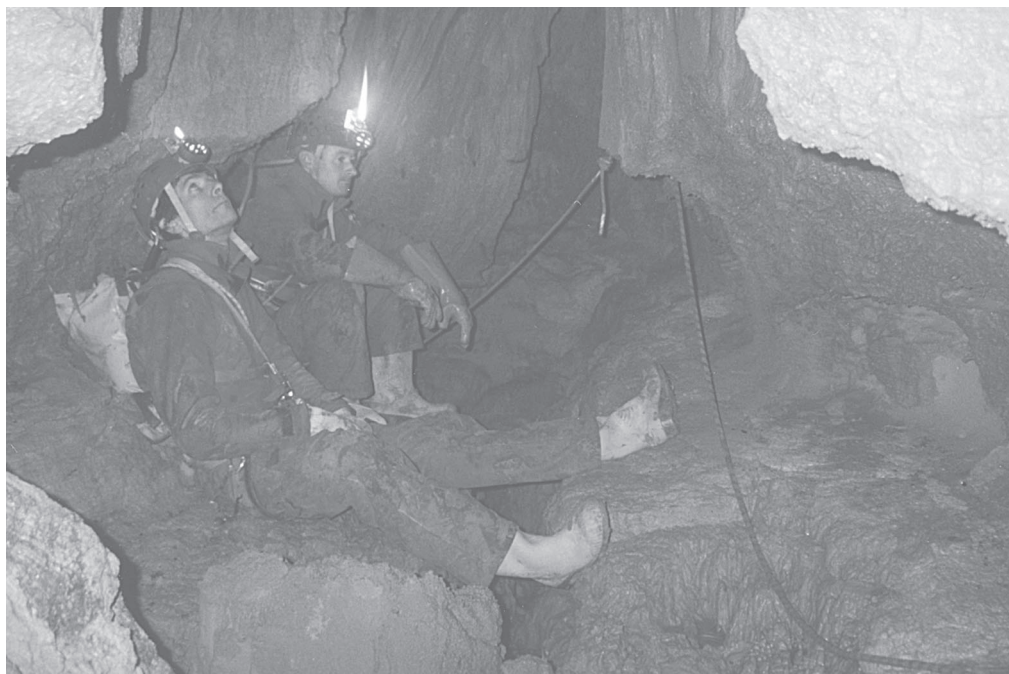
Organizirali smo akcijo s široko zasedbo, da bi napredovali pri širjenju ožin, plezanju Visokega kamina in raziskavah Zadnjega brezna. Razdelili smo se na raziskovalno, merilno in tehnično skupino. Z raziskovalno ekipo smo opremili Zadnje brezno na koncu Velike podorne dvorane. Tam nas je pričakal podor, pod katerim se očitno skriva nadaljevanje. Začeli smo kopati in prišli 1,5 metra pod podorno kamenje v majhen prostorček, kjer se nisem počutil varno, zato sem ga previdno zapustil. Za nami je že prišla merilna ekipa, mi pa smo odšli plezat Visoki kamin. Po nekaj pritrdiščih sem prišel na prvo stopnjo kamina, ki visi nad 33 metrov globokim Zadnjim breznom. Pomaknil sem se nazaj v notranjost kamina,

kjer je bil kakih 8 metrov dolg meander in kompaktno dno. Tu se je kamin zopet dvignil nekaj metrov višje, do druge stopnje, od koder je intenzivno pritekala voda. Očitno je bilo brezno, v katerega sem prodiral navzgor, povsem ločeno od drugih. Zmanjkalo nam je časa, zato sem se vrnil v Veliko podorno dvorano, kjer nas je že čakala tehnična ekipa. Ožina, ki so jo širili v večjem meandru pod kapniškim stebrom, ni bila prebita zaradi posebne sestave kamnine. Skupaj smo malicali in se vrnilo. Ob opazovanju Velike podorne dvorane smo ugotovili, da so se ob njenem nastanku združila prej tri povsem ločena brezna.

10. september 2000 – Ostajamo na globini 193 metrov

Udeleženci: Marko Pavlin, Mateja Luzar, Mihael Rukše, Silvo Kristan, Darko Hribar

Najmanj uspešna akcija doslej. Vsi prehodi in nadaljevanja, ki smo jih razširjali, so se zožili in zaprli. Marko, Mateja in Mihael so odšli širiti ožino pod kapniškim stebrom, s Silvom pa sva raziskala stransko brezno na globini 65 metrov pod prehodom pod Podorno dvorano. Po pregledovanju brezna in okoliških dvoran je postalo jasno, da je bila to v bistvu ena sama velika dvorana meandrastega značaja. Vse dvorane, prostori in manjša brezna se tako nahajajo med podornim kamenjem, ki se je na nekaterih ožjih delih zagostilo, zato so med njimi nastali prostori. Izmerila sva še eno podobno brezence in odšla do druge ekipe na dnu, ki je pod Balkonom pred Veliko podorno dvorano raziskovala Slepo brezno. Uspelo se jim je prebiti naprej, vendar se je rov kmalu zaprl. Odšli smo še v srednje, Poševno brezno, ki je povsem ločeno od drugih. Tudi vanj intenzivno priteka voda. Pri kopanju in iskanju nismo imeli uspeha, čeprav smo občasno slutili prepih. Odnehali smo in pustili delo za naslednjič, ko se odpočijemo in bistro premislimo, v katerem grmu tiči zajec.

Andrej in Darko pred vstopom v Možato brezno. Foto: Mihael Rukše

7. oktober 2000 – Nadaljevanje na globini 180 metrov

Udeleženci: Frenk Jenkole, Andrej Gašperič, Mihael Rukše, Darko Hribar

Z Andrejem sva ponovno odšla v Zadnje brezno na koncu Velike podorne dvorane in se skušala prebiti naprej med steno in podornim kamenjem. Ugotovila sva, da podor močno pritiska v kompaktno steno brezna, zato bi vsakršno razbijanje in širjenje lahko povzročilo premik. Prekinila sva z delom in odšla v Veliko podorno dvorano. Tu sta delo končala tudi Mihael in Frenk, ki sta v srednjem Poševnem breznu prekopala dno, a nadaljevanja ni bilo. Naredili smo načrt za nadaljnje raziskovanje. Z Mihaelom sva ponovno odšla v Visoki kamin, kjer smo se ustavili zadnjič. Uspelo nama je preplezati še kakih 15 metrov, do višine 30 metrov, kjer naju je ustavila zahtevna in visoka stopnja. Frenk in Andrej sta ponovno poskusila v Poševnem breznu Velike podorne dvorane. Ko sta že obupala, sta nenadoma med metanjem kamenčkov v špranje obmirovala in prisluhnila. Planila sta pokonci, saj je en kamenček našel pot v globino! Takoj smo se lotili odpiranja. Po mučnem ročnem širjenju se nam je uspelo prebiti v globino, kjer se je pod majhno dvoranico odpirala nova ožina. Bila je dovolj velika, da smo jo lahko delno osvetlili z reflektorjem. Opazili smo dovolj široko in aktivno brezno, kamor izginja voda. Ocenili smo, da je globoko vsaj 15 metrov, skratka dovolj za nadaljevanje. Iz jame smo odrinili potešeni in zadovoljni, da se lahko naslednjič vrnemo, razširimo ožino in gremo naprej.

Ali sem že dovolj razširil? Foto: Mihael Rukše

18. november 2000 – Pridemo ponovno na globino 193 metrov

Udeleženci: Frenk Jenkole, Mihael Rukše, Darko Hribar

Vrnili smo se širit ožino, ki zapira pot v Najdeno brezno na dnu Poševnega brezna. Po kakih dveh urah nam jo je uspelo razširiti toliko, da smo se splazili skozi in se spustili naprej. Na dnu nas je zopet zaustavil meander. Ocenili smo, da bo v širjenje treba vložiti verjetno veliko dela, če ga bomo hoteli premagati in tako doseči rekordno globino 200 metrov. Meander je prepihan in aktiven in tudi perspektiven za nadaljnje delo. S stropa močno prši voda, zato sva bila v nekaj minutah povsem premočena. Očitno bo za nadaljnje delo treba počakati na ugodne vremenske razmere.

11. februar 2001 – Ostajamo na globini 193 metrov

Udeleženci: Marko Pavlin, Mateja Luzar, Tone Oberstar, Franci Kljun, Frenk Jenkole, Darko Hribar

V jamo smo odšli z namenom, da razširimo meander v novoodkritem Najdenem breznu ter preplezamo Visoki kamin. Razdelili smo se v dve ekipi. Marko, Mateja in Tone so odšli širit meander, Frenk, Franci ter jaz pa plezat kamin. Prva stopnja, ki nas je zadnjič zaustavila, nam je dala kar precej dela, preden smo ji bili kos. Naprej je šlo lažje. Ozek meandrast kamin se je blago dvigoval in se po kakih 15 metrih zaprl s podorom. Kamin se torej na višini 45 metrov konča. Vrnili smo se v Veliko podorno dvorano. Tu nas je čakala prva ekipa, ki je delo predčasno zaključila zaradi močnega pršenja vode v Najdenem breznu. Treba bo počakati na najbolj ugodne vremenske razmere.

25. in 26. avgust 2001 – Širjenje meandra na dnu

Udeleženci: Marko Pavlin, Mateja Luzar, Vinko Mihelčič, Miro Robek, Tone Oberstar, Zdravko Bučar, Andrej Gašperič, Mihael Rukše, Frenk Jenkole, Darko Hribar

Končno smo dočakali ugodne vremenske razmere. Organizirali smo tabor s petimi ekipami, ki bodo delale v jami po 5 ur. Prva sva se spustiva v brezno Miro in jaz. Ko sva prišla na dno, me je res presenetilo popolnoma suho Najdeno brezno. Z veseljem sva se lotila dela. Kamnina je bila zelo trda, zato nama je po nekaj urah dela uspelo meander razširiti le 70 cm v dolžino. Za nama sta prišla na vrsto Marko in Mateja. Prenesla sva izkušnje in se vrnili na površje, kjer se je Tone že pripravljal za spust. Ker ni imel spremljevalca, sem se odločil, da se po dobri malici vrnem z njim v brezno. Tudi Marko in Mateja sta meander podaljšala za kakih 70 cm, tako da sva s Tonetom zagnano nadaljevala. Meander sva razširila zopet za kakih 70 cm. Po spuščanju glasovnih signalov sva ugotovila, da verjetno že slišiva odmev na drugi strani, ki naj bi bil po najini oceni oddaljen približno 3 metre. Meander je bil zdaj prebit 2 metra v dolžino. Najin delovni čas je potekel, četrte ekipe pa ni in ni bilo. Odločila sva se, da odideva iz jame, saj je bila ura že krepko čez polnoč. Ko sva prišla v Veliko podorno dvorano sva zaslišala četrto ekipo, ki so jo tokrat sestavljali Zdravko, Mihael in Andrej. V načrtu so imeli razopremiti preplezani Visoki kamin ter nadaljevati delo v meandru. Ostalo je malo opreme za širjenje meandra, zato smo pričakovali, da se bodo vrnili iz jame prej. To se ni zgodilo, zato smo se bali, da se mogoče komu ni kaj zgodilo. Skoraj smo se že začeli pripravljati za morebitno posredovanje, ko so se zjutraj na srečo le prikazali. V brezno sta se nato podala še Tone in Frenk, ki sta iz jame odnesla opremo.

Delo na dnu Štirnice bomo seveda nadaljevali.